

newsletter

● máj 2022

Informačný bulletin pre zamestnancov
v systéme výchovného poradenstva
a prevencie

OBSAH č.5/22

Úvodník	3
V newsletteri nájdete tieto termíny	3
Dávame do pozornosti	4
<u>V kontexte situácie na Ukrajine zverejňujeme skúsenosti multidisciplinárneho prístupu z praxe zamerané na podporu detí s odlišným materinským jazykom</u>	4
<u>Minister školstva, vedy, výskumu a športu vydal 20.4.2022 Rozhodnutie týkajúce sa výnimočného prijatia dieťaťa na základné vzdelanie pred dovŕšením šiesteho roku veku</u>	4
<u>Konala sa vedecko-pracovná schôdza odborníkov „20. Dobrotkov deň“</u>	5
Čo je nové v národnom projekte „Usmerňovať pre prax“?	6
<u>Štandard v metodologickej činnosti</u>	6
<u>Výsledky vzdelávania Koordinácia školských podporných tímov</u>	6
<u>Webinár pre školských logopédov a logopédov poradenských zariadení</u>	7
<u>Diagnostické nástroje a výskum</u>	7
Aké novinky prináša národný projekt „Štandardy“?	8
<u>Vylepšené vzdelávanie pre PZ a OZ v školách ich pripraví aj na povinnosti vyplývajúce z novely „školského zákona“</u>	8
<u>Overovanie obsahových štandardov v praxi</u>	9
<u>Úspešne sme odštartovali program podpory a rozvoja Multidisciplinárnej spolupráce v praxi</u>	9
<u>Podpora implementácie štandardov v regiónoch</u>	9
<u>Zverejňujeme 6 odborných postupov v pedagogickej a poradenskej praxi</u>	10
Nahliadnite do úseku nášho výskumu...	10
<u>Skúsenosti dospelých s alkoholom a vplyv komunikácie s rodičmi na toto správanie</u>	10
Pozrite si zoznamy z našich webinárov	14
<u>Poradenské zariadenia a školské podporné tímy</u>	14
<u>Posilňujúce techniky zamerané na rolu kariérového poradcu - Ako sa napojiť na svoje zdroje a zvládnuť svoje neistoty</u>	14
Vypočujte si podcasty „Nahlas o deťoch“	15
<u>Prečo deti úmyselne užívajú lieky?</u>	15
<u>Zapísali ste dieťa do školy?</u>	15
Zastavte sa s nami „Odborne na slovíčko“	16
<u>Spolupráca školského podporného tímu</u>	16
<u>Komplexné prípady a komplexné situácie v práci školského podporného tímu</u>	16
<u>Evalvácia školského podporného tímu</u>	17
<u>Prečo by odborní zamestnanci mali vedieť o rodových stereotypoch vo výchovno-vzdelávacom procese?</u>	17
Zaujalo nás...	18
<u>Ďalší workshop projektu „Make the difference“</u>	18
<u>Štátny pedagogický ústav v spolupráci so Žiackym poradným výborom predstavujú program BUDDY</u>	19
Knižné novinky	20
<u>Bez nástrah online</u>	20
<u>Freud a po Freudovi</u>	21

Milí čitatelia,

v úvode májového čísla v kontexte situácie na Ukrajine **informujeme o zverejnení skúseností multidisciplinárneho prístupu z praxe zamerané na podporu detí s odlišným materinským jazykom**. Tím národného projektu „**Usmerňovať pre prax**“ po príprave obsahového štandardu metodického usmerňovania a metodické podpory **finalizuje aj výkonový štandard metodického usmerňovania a metodické podpory**, ktorý zverejníme v priebehu mája 2022. Projektový tím oddelenia diagnostických nástrojov a výskumu **prípravuje články týkajúce sa prežívania rodičov, detí, stredoškolských a vysokoškolských študentov počas pandémie Covid-19**, zatiaľ čo tím projektu „**Štandardy**“ realizuje **individuálne aj skupinové konzultácie** a zameriava sa na **overenie obsahových štandardov s dôrazom na ich praktický dopad do každodennej praxe** pre odborníkov v poradenskom systéme. Okrem toho úspešne odštartoval program podpory a rozvoja **Multidisciplinárnej spolupráce v praxi** a v mesiacoch máj až jún 2022 otvára posledné kolá vylepšeného vzdelávania „**Inovatívne prvky v kariérovej výchove a poradenstve v školách**“ pre PZ a OZ, ktoré ich pripraví aj na povinnosti vyplývajúce z novely „školského zákona“. Ak vás zaujíma výskum, **priblížime vám skúsenosti dospelujúcich s alkoholom a vplyv komunikácie s rodičmi na toto správanie** vrátane údajov z celoslovenských prieskumov. Nechýbajú **zostrihy našich webinárov**, ktoré už odznali a tiež informácie o **nových témach webinárov**, ktoré pre vás pripravujeme. Nájdite si čas a zastavte sa s nami „**Odborne na slovíčko**“, vypočujte si rozhovory „**Nahlas o deťoch**“ na aktuálne témy a objavte **knižné novinky**.

Príjemné čítanie.

V newsletteri nájdete tieto termíny

Máj 2022

po	ut	st	št	pi	so	ne
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

12. Webinár pre školských logopédov a logopédov poradenských zariadení.

31. Prihlasovanie do posledných kôl akreditovaného inovačného vzdelávania [TU](#).

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Dávame do pozornosti

V kontexte situácie na Ukrajine zverejňujeme skúsenosti multidisciplinárneho prístupu z praxe zamerané na podporu detí s odlišným materinským jazykom

Na stránke www.vudpap.sk/krizova-intervencia sme k odbornému postupu „Dieťa s odlišným materinským jazykom v poradenskom a edukačnom procese“ pridali dva nové materiály: skúsenosti multidisciplinárneho prístupu v rámci pedagogickej a poradenskej praxe. Prvá skúsenosť sa zameriava na multidisciplinárnu spoluprácu a podporu pri napredovaní a integrácii chlapca s odlišným materinským jazykom a pervazívnou vývinovou poruchou. Druhá na multidisciplinárnu spoluprácu a podporu pri napredovaní a integrácii chlapca s odlišným materinským jazykom a slabozrakosťou. Oba dokumenty nájdete na [tejto stránke](#) v sekcii „Iné dokumenty“.

Viac o skúsenostiach multidisciplinárneho prístupu v rámci pedagogickej a poradenskej praxe [nájdete TU](#). Tieto materiály vznikli v rámci národného projektu „Štandardy“, ktorý sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Minister školstva, vedy, výskumu a športu vydal 20.4.2022 Rozhodnutie týkajúce sa výnimočného prijatia dieťaťa na základné vzdelanie pred dovŕšením šiesteho roku veku

Minister školstva, vedy, výskumu a športu podľa § 150 ods. 8 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) vydal 20.4.2022 Rozhodnutie týkajúce sa výnimočného prijatia dieťaťa na základné vzdelanie pred dovŕšením šiesteho roku veku. [Nájdete ho TU](#).

Konala sa vedecko - pracovná schôdza odborníkov „20. Dobrotkov deň“

Dňa **21. apríla 2022** sa konala vedecko - pracovná schôdza odborníkov „**20. Dobrotkov deň**“, ktorú organizovala **Katedra psychológie FiF UK v Bratislave, Ústav pre znaleckú činnosť v psychológii a psychiatrii, s.r.o** v spolupráci so **Slovenskou psychiatrickou spoločnosťou SLS**.

V tomto roku si pripomíname 20 rokov od úmrtia prof. PhDr. **Gézu Dobrotku**, CS.c (1918-2002), zakladateľa československej forenznej psychológie. Profesor Dobrotka pôsobil na UK vyše 50 rokov a postupne prednášal na lekárskej, filozofickej, pedagogickej a právnickej fakulte. Najmä jeho zásluhou je Rorschachova metóda pokladaná za alfu-omega klinickej psychodiagnostiky, vyvinul aj vlastný systém signovania a vyhodnotenia odpovedí v Hand - teste, ktorý umožňuje diferencovanejšiu diagnostiku agresivity. Spolupracoval s Ústavom súdneho lekárstva LF UK. Táto spolupráca okrem množstva expertíz a odborných publikácií viedla k vymedzeniu užšie špecializovanej súdnolekárskej psychológie. Na počesť prof. Dobrotku sa už 20.-krát konalo stretnutie odborníkov - psychológov, psychiatrov, lekárov, súdnych znalcov.

Program otvoril a následne aj programom sprevádzal prof. PhDr. **Anton Heretik**, PhD. V úvodnom vstupe spoločne s PhDr. **Róbertom Máthém**, PhD. zaspomínali na prof. Dobrotku a previedli nás najvýznamnejšími míľnikmi jeho odborného života. Konštatovali, že na doterajších 19. ročníkoch Dobrotkovho dňa odznelo spolu 122 tematicky rôznorodých prednášok.

Ako prvá predniesla príspevok **I. Cipro** z Katedry spoločenských vied, Akadémie Policajného zboru Bratislava na tému „**Mapovanie osobných presvedčení vyšetrovateľov Policajného zboru v prípadoch násilia páchaného na deťoch**“. Výskumné dáta boli získané na vzorke vyšetrovateľov PZ, ktorí sa školili na prácu v nových výsluchových miestnostiach pre obzvlášť zraniteľné obete trestných činov. I. Cipro poukázala na dôležitú postojov a presvedčení súvisiacich s násilím páchaným na deťoch, ženách a iných obzvlášť zraniteľných osobách u vyšetrovateľov, ktorí takéto trestné činy vyšetrojú.

Odborníci z domácej pôdy - Katedry psychológie FiF UK Bratislava - **M. Hapčová, M. Gondéc, S. Harvanová** - predstavili využitie zahraničných diagnostických nástrojov Achenbachových škál na posúdenie psychopatológie u detí a adolescentov. Prednášku oživil zaujímavou kazuistikou z praxe klinickej psychologičky, kde poukázali na možnosť využitia Achenbachovej škály v procese diferenciálnej diagnostiky porúch správania, resp. Aspergerovho syndrómu u 8 - ročného chlapca.

Veľmi poslucháčsky atraktívna bola prednáška kolektívu autorov **R. Kuruc, J. Šikuta, A. Zimmerová, N. Moravanský, L. Nižňanský, J. Šidlo**, z Ústavu súdneho lekárstva LF UK Bratislava, Súdneho lekárskeho pracoviska UZDS, Bratislava s názvom „**Vybrané prípady samovrážd v súvislosti s pandemiou COVID-19**“. Na piatich zaujímavých kazuistikách s fotografickou dokumentáciou práce súdneho lekára dokumentovali priamy či nepriamy dopad pandémie covid - 19 na samovraždy mužov.

V ďalšom príspevku sa **R. Máthé** venoval téme „**Špecifiká psychodiagnostiky u príslušníkov rómskeho etnika a nedostatočná snaha k podaniu dobrého výkonu**“, kde poukázal na úskalia forenznej práce u rómskej populácie.

Na odbornom seminári vystúpili aj pracovníčky Výskumného ústavu detskej psychológie. **A. Kopányiová** v príspevku „**Kresbové techniky v znaleckej činnosti - áno, či nie?**“ využila zistenia výskumnej úlohy, ktorá sa riešila vo VÚDPaP-e a analyzovala Kresby postavy, Kresby rodiny a Kresby stromu. **E. Smiková** poukázala na „**Možnosti hodnotenia traumatických symptómov u mladších detí – testom TSCYC**“. Naše kolegyně vychádzali z dlhoročnej výskumnej aj súdnoznaleckej

praxe a dokumentovali problematiku na zaujímavých kazuistikách detí.

Na záver, ako vždy s atraktívne znejúcim názvom príspevku, vystúpili **A. Heretik, sr.** a **A. Heretiková Marsalová** „K diferenciálnej diagnostike vystupňovaného a patického afektu“. V kazuistike sme sa zoznámili s

precíznou analýzou motivácie spáchaného trestného činu, ale aj s dilemami: diferenciálnou diagnostikou vystupňovaného a patického afektu a s nejednotným terminologickým vymedzením v rámci tejto problematiky.

Štandard v metodickej činnosti

Po príprave obsahového štandardu metodického usmerňovania a metodickej podpory aktuálne finalizujeme aj výkonový štandard metodického usmerňovania a metodickej podpory.

Zavedenie obsahového a výkonového štandardu v metodickej činnosti má za cieľ posilniť jednotnosť v oblasti metodického usmerňovania a metodickej podpory. Obsahová a výkonová časť štandardu má za cieľ aktualizovať, revidovať a zjednotiť metodické činnosti. Zároveň reflektuje na aktuálne zmeny v systéme poradenstva a prevencie, ako napr. na reformu poradenského systému. Do tvorby obsahového a výkonového štandardu metodickej činnosti je zapojená expertná skupina zložená zo zamestnancov VÚDPaP, pracujúcich v rámci národného projektu „Usmerňovať pre prax“ a šiestich externých expertov, ktorými sú piati riaditelia centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a jeden riaditeľ krajského centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Na práci na obsahovom a výkonovom štandarde v metodickej činnosti sa tak podieľa celkovo 16 ľudí. Pracovná skupina bola vytvorená v priebehu novembra minulého roka (2021). Štandard bude zverejnený v rámci jedného dokumentu a o jeho zverejnení Vás budeme informovať na našej [webovej](#) a [facebookovej](#) stránke. Predpokladaný termín zverejnenia je máj 2022.

Čo je nové v národnom projekte „Usmerňovať pre prax“?

Výsledky vzdelávania Koordinácia školských podporných tímov

Zverejnili sme dokumenty, ktoré prinášajú pohľad na aktuálny stav vedomostí, zručností a skúseností účastníkov vzdelávania pred vzdelávaním Koordinácia školských podporných tímov, ako aj dokument, ktorý prináša pohľad na aktuálny stav vedomostí, zručností a skúseností účastníkov vzdelávania po troch mesiacoch od ukončenia vzdelávania. Cieľom dokumentov je postrehnúť a popísať prínos vzdelávania KŠPT pre jeho účastníkov, môžete si ich [pozrieť TU](#).

Čoskoro zverejníme aj samostatný dokument porovnávajúci výsledky sebareflexie účastníkov vzdelávania pred a po vzdelávaní, v ktorom popíšeme zmenu a posuny, ktoré u účastníkov vzdelávania nastali.

Webinár pre školských logopédov a logopédov poradenských zariadení

Webinár určený pre školských logopédov a logopédov pracujúcich ako odborní zamestnanci v rezorte školstva na tému Aktualizácia základných rámcov v oblasti diagnostiky a terapie narušenej zvukovej roviny reči (NZRR), artikulačných, fonografických porúch, vývinovej verbálnej dyspraxie bol z technických príčin preložený na nový termín **12.5.2022. Prihlasovanie bude spustené týždeň pred realizáciou webinára.**

Diagnostické nástroje a výskum

Tím Diagnostické nástroje a výskum sa naďalej venuje procesu štandardizácie a procesu overovania vybraných diagnostických nástrojov. Pilotný zber dát pre overenie Testu porozumenia reči je ukončený a pracujeme na spracovaní a posúdení získaných dát. Aktuálne prebieha aj zber dát pre štandardizáciu diagnostických nástrojov v spolupráci s vysokými školami. Tím Diagnostické nástroje a výskum tiež pripravuje články týkajúce sa prežívania rodičov, detí, stredoškolských a vysokoškolských študentov počas pandémie Covid-19.

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Vylepšené vzdelávanie pre PZ a OZ v školách ich pripraví aj na povinnosti vyplývajúce z novely „školského zákona“

Pohľad na tému kariérovej výchovy a poradenstva (KV a KP) v školách sa výrazne zmenil. Táto zmena, obsiahnutá aj v legislatíve, sa nedotýka len obsahu, ale aj toho, kto je zodpovedný za rozvoj žiakov v témach KV a KP. Náš akreditovaný vzdelávací program „Inovatívne prvky v kariérovej výchove a poradenstve v školách“ je preto nastavený tak, aby na povinnosti spojené s KV a KP pripravil nielen nového špecializovaného pedagogického pracovníka, ale i všetkých pedagogických zamestnancov.

V novom ponímaní má kariérová výchova zabezpečiť, aby žiaci vnímali zmysluplnosť práce, chápali ju ako súčasť plnohodnotného a uspokojivého života, ale aj rozvíjať sociálno-emocionálne zručnosti žiakov: sebaopoznávanie, rozvíjanie ich silných stránok, záujmov, či hodnôt. Takto KV a KP definuje aj školský zákon, prostredníctvom podpornej úrovne 1. stupňa (§131 ods.1 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z.), ktorá školám ukladá rôzne záväzné povinnosti.

S vykonávaním týchto povinností Vám pomôžeme v rámci nášho akreditovaného inováčného vzdelávania konkrétnymi aktivitami:

- Prevedieme Vás novelou školského zákona 245/2008 a zameriame sa na podporné úrovne, predovšetkým 1. a 2. stupeň.

Aké novinky prináša národný projekt „Štandardy“?

- V rámci 1. a 2. stupňa podporných úrovní Vám pomôžeme s tvorbou ročného plánu kariérovej výchovy a poradenstva pre každý ročník, ktorý je povinný.
- Získate konkrétne príklady, ako si zaradiť témy kariérovej výchovy do vyučovacej hodiny bez narušenia výkonového a obsahového štandardu. Stihnete aj prebrať učivo, a zároveň pritom rozvíjať kariérové/životné zručnosti.
- Získate priestor na nácvik tvorby plánu takejto hodiny v skupine pod vedením lektora a následne podporu tútora pri plánovaní hodín počas dištančnej časti vzdelávania.
- Prostredníctvom rôznych aktivít zameraných na implementáciu podporných úrovní 1. a 2. stupňa na podmienky Vašej školy si osvojíte aj princípy multidisciplinárneho prístupu.

Osvedčenie z akreditovaného inováčného vzdelávania, financovaného prostredníctvom národného projektu, Vás oprávňuje na 3%-ný príplatok profesijného rozvoja v rozsahu 50 hodín (32 prezenčne, 10 dištančne, 8 hodín prax).

Ďalšie informácie o benefitoch a obsahu [nájdete TU](#).

POSLEDNÉ KOLÁ VZDELÁVANIA OTVÁRAME V MESIACHOCH APRÍL – JÚN 2022.

POZOR! Prihlasovanie do vzdelávania je otvorené aj pre zamestnancov materských škôl, gymnázií, stredných odborných škôl a škôl pre deti so ŠVVP.

ZISTITE VIAC: WWW.VUDPAP.SK/KVAKP

PRIHLÁSTE SA UŽ DNES NA [TOMTO ODKAZE](#).

Overovanie obsahových štandardov v praxi

V mesiaci apríl sme pokračovali na overovaní obsahových štandardov v spolupráci s našimi externými expertmi. Aktuálne sme absolvovali 12 expertných skupín zameraných na overovanie diagnostických štandardov a naši overovatelia zrealizovali približne 500 odborných reflexií na diagnostické obsahové štandardy. Zároveň sa púšťame do fázy overovania obsahových štandardov odborných činností.

Realizujeme individuálne aj skupinové konzultácie a zameriavame sa na overenie štandardov s dôrazom na ich praktický dopad na každodennú prax pre odborníkov v poradenskom systéme.

Úspešne sme odštartovali program podpory a rozvoja Multidisciplinárnej spolupráce v praxi

740 prihlásených účastníkov a účastníčok programu absolvuje interaktívne workshopy, získa praktické návody k odborným problematikám a zažije sieťovanie sa s ďalšími odborníkmi naprieč profesiami a inštitúciami. Výsledkom programu tak bude nielen posilnenie odborných kompetencií pri starostlivosti o deti a ich rodiny, ale aj prehĺbenie vzájomnej spolupráce pedagogických, odborných zamestnancov a ďalších kľúčových odborníkov pôsobiach v profesiách mimo rezortu školstva. [Prečítajte si viac](#) o prvých regionálnych stretnutiach a spätných väzbách účastníkov.

Podpora implementácie štandardov v regiónoch

V rámci regionálnych projektových centier („RPC“) prebieha systematická podpora pri reagovaní na grantové výzvy, do ktorých sa doposiaľ podarilo zapojiť v Košickom kraji 11 zariadení, v Nitrianskom kraji 4 zariadenia a v Trenčianskom kraji 3 zariadenia.

Tím RPC za Košický kraj na mesačnej báze pripravuje prehľad možností vzdelávania, ktoré poskytujú akreditované subjekty na území Slovenska. Tvoria interaktívnu mapu štátnych, súkromných a cirkevných škôl a školských zariadení Košického kraja, ktorá obsahuje základné informácie o zariadeniach poradenstva a prevencie, ŠVZ, MŠ, ZŠ a SŠ v kraji. Pripravuje sa pokračovanie **webinára „Ako písať projekty - praktická časť“** pre odborných zamestnancov škôl a školských zariadení Košického kraja. Cieľom webinárov je predstaviť základné princípy pri písaní projektov a porozumieť základom projektového myslenia s prepojením na prax a zdieľanie skúseností.

Zverejňujeme 6 odborných postupov v pedagogickej a poradenskej praxi

Zmyslom odborných postupov pedagogickej a poradenskej praxe bolo vytvoriť sériu podporných odborných dokumentov pre pedagogickú a odbornú prax vo forme prehľadných inšpiratívnych návodov pri poskytovaní odbornej starostlivosti vo vybraných témach. Viaceré odborné postupy odborne rozširujú a dopĺňajú zostavené obsahové štandardy. [Nájdete ich TU.](#)

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

Nahliadnite do úseku nášho výskumu...

Skúsenosti dospelých s alkoholom a vplyv komunikácie s rodičmi na toto správanie

Alkohol medzi dospelými nie je žiadnym tabu, otvorená a kvalitná komunikácia s najdôležitejšími dospelými, teda rodičmi, už takou samozrejmosťou byť nemusí. Naša kolegyňa **Jarmila Zsírosová** sa v príspevku venuje spôsobom komunikácie rodičov so svojimi deťmi na tému alkohol a jeho vplyv na toto rizikové správanie. Ďalej približuje niekoľko údajov z celoslovenských prieskumov, ktoré zaznamenávajú skúsenosti detí a dospelých s touto návykovou látkou.

Legálna veková hranica na konzumáciu a nákup alkoholu na Slovensku je zákonom stanovená na 18 rokov. Z výsledkov prieskumov a skúseností z praxe však vieme, že deti prichádzajú do styku s touto návykovou látkou už podstatne skôr. Aj deti v predškolskom veku majú určité povedomie o alkohole, vnímajú ho ako súčasť života dospelých a spájajú si ho s prejavmi akejsi zvláštnej veselosti.

Výsledky z *Národnej správy o zdraví a so zdravím súvisiacim správaním 11, 13 a 15-ročných školákov* z rokov 2017/2018 ukazujú, že 9% 11-ročných dievčat a 15% 11-ročných chlapcov už malo skúsenosť s pitím alkoholu. Zážitok opitosti aspoň raz za posledných 30 dní priznalo 1% resp. 2% (dievčatá/chlapci) 11-ročných, 5% resp. 6% 13-ročných a 16% resp. 17% 15-ročných školákov.

Vývin trendu skúseností s alkoholom u detí a dospelých

Od roku 1994 sa pravidelne každé 4 roky realizuje celoslovenský prieskum *TAD (Tabak, Alkohol, Drogy) u žiakov ZŠ, študentov SŠ a ich učiteľov*. Porovnanie dát zo všetkých zberov, vrátane toho posledného z roku 2018, prináša prehľad o tom, ako sa vyvíja a mení správanie detí a dospelých v zmysle užívania legálnych i nelegálnych návykových látok. Výsledky možno zhrnúť nasledovne: V rokoch 1994 až 2002 dochádzalo k nárastu užívania, v roku 2006 bola zaznamenaná istá stabilizácia a od roku 2010 možno pozorovať začínajúci pokles. Skúsenosť s účin-

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

kami alkoholu v zmysle podnapitosti u žiakov ZŠ vo veku 11-14 rokov rástla a dlho bola významnejšia u chlapcov (napr. v roku 1994 17,6% chlapcov verzus 7,3% dievčat a v roku 2002 25,3% verzus 17,7 %). U dievčat došlo k významnému nárastu konzumácie alkoholu od roku 2006 (22,4 % verzus 18,5 %), čím sa postupne dotiahli na chlapcov a od roku 2010 medzi-rodové rozdiely stratili na štatistickej významnosti (chlapci 19,8 % verzus dievčatá 19,1 %). V roku 2014 pozorujeme značný pokles zážitku podnapitosti tak u chlapcov - na 10,2%, ako aj u dievčat - na 9,1% (Nociar, 2018).

Dáta z Európskeho školského prieskumu o alkohole a iných drogách (ESPAD) v SR (Nociar, 2019), ktorý sa realizuje na vzorke dospelých od 15 do 19 rokov, prinášajú taktiež zaujímavé zistenia. V podstate potvrdzujú predchádzajúce tvrdenia, že došlo k poklesu v užívaní legálnych drog (alkohol, tabak). Pri bližšom preskúmaní spôsobu pitia dospelých sa však dozvedáme, že sa zvýšilo tzv. *nárazové pitie*, čo znamená požitie veľkého množstva alkoholu v krátkom čase, s cieľom sa čo najrýchlejšie opiť. Ďalším nepriaznivým zistením je, že došlo k nárastu známk možných problémov s alkoholom (zo 6,4% v roku 2007 na 7,5% v roku 2019) a aj príznakov podstatnej až ťažkej závislosti (z 3,6% v roku 2007 na 4,4% v roku 2019).

Ak by sme sa chceli pozrieť na to, kto iniciuje prvé kontakty s alkoholom u 11-14 ročných detí, z TAD1 (Nociar, 2018) sa dozvedáme, že kým v roku 1994 ponúkli dospelí alkohol dieťaťu až v 63,3%, naprieč rokmi toto číslo klesalo, až v roku 2018 dosiahlo 32%. Zmena nastala aj pri nalievaní šampanského rodičmi pri oslavách Nového roku: z 72,1% v roku

1994 kleslo na 36,6% v roku 2018.

Zhrnutím možno konštatovať, že skúsenosti s alkoholom stúpajú s narastajúcim vekom tínedžerov, rozdiely medzi chlapcami a dievčatami strácajú na významnosti. Ponuka alkoholu zo strany rodičov a iných dospelých deťom zaznamenáva klesajúci trend, no zvyšuje sa nárazové pitie a známky problémového užívania alkoholu u dospelých. Bude zaujímavé pozorovať, aké výsledky prinesú pripravované prieskumy v nasledujúcom období, s prihliadnutím na dopady pandémie Covid-19.

Aj z týchto údajov je zjavné, že alkohol nie je pre deti a dospelých žiadnym tabu. Navyše žijeme v spoločnosti, kde je alkohol pomerne akceptovaný a považuje sa za prirodzenú súčasť života dospelého. Tak sa do kontaktu s ním, hoci sprostredkovane, resp. pozorovaním, dostávajú aj malé deti. Preto je dôležité venovať sa prevencii už od útleho veku a ideálne ešte pred prvými skúsenosťami a experimentovaním. Výsledky výskumov dokazujú, že čím neskôr začnú adolescenti s konzumáciou alkoholu, tým existuje menšia pravdepodobnosť, že sa stanú pravidelnými konzumentmi (napr. Spoth et al., 1999 in Sheriff, et al. 2008).

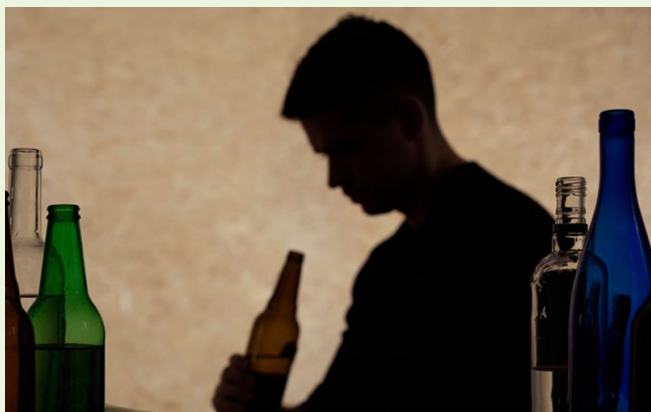
Významnými postavami sú tu rodičia, ktorí formujú postoje svojich detí. Otvorená a cielená komunikácia na túto tému a stanovenie jasných pravidiel môžu dopomôcť k oddiaľovaniu prvých skúseností s alkoholom, poprípade k zníženiu rizík a dopadov tejto návykovej látky na deti a mladistvých.

Vplyv komunikácie o alkohole medzi rodičmi a dospelými

Hannah Carver (2016) so svojím tímom vypracovala prehľadovú štúdiu, v rámci ktorej spoločne vyhodnocovali 42 výskumných článkov zameraných na sledovanie vzájomného vzťahu medzi rodičmi a dieťaťom, komunikáciou o návykových látkach a ich vplyvom na samotné užívanie u dospelých. Zo záverov možno konštatovať, že dobrý vzájomný vzťah a kvalitná komunikácia pôsobia ako protektívne faktory proti užívaniu alkoholu i iných návykových látok u adolescentov. Silný a pozitívny vzájomný vzťah medzi rodičom a dieťaťom umocňuje pocit dôvery

a bezpečia, že sa môžu porozprávať o rôznych témach, počnúc všeobecnými rozhovormi napr. o záujmoch, až po tie náročnejšie a intímnejšie, ako sú aj alkohol a drogy (Markham et al., 2010; Ryan, Jorm & Lubman, 2010 in Carver et al., 2016). Dobrý vzťah je dôležitým predpokladom pre oddialenie prvého skúšania návykových látok (Lam, McHale, & Crouter, 2014 in Bačíková, Janovská, & Orosová, 2019).

Kvalitná komunikácia by mala byť založená na vzájomnom rešpekte a porozumení. Neodporúčajú sa prednášky a poučovanie spojené s moralizovaním, ale otvorený rozhovor s priestorom na kladenie otázok a diskusiu. Rodič by sa mal snažiť rešpektovať postoje dospelávajúceho, no zároveň môže komunikovať svoje očakávania a nastroľovať pravidlá ohľadom alkoholu. Dospelávajúci by však mal mať priestor o pravidlách vyjednávať, a tak dospieť k spoločnému konsenzu, čo zvýši záväzok ich dodržiavať, a tak aj znížiť rizikové správanie (Chaplin et al., 2014; Hightet, 2005 in Carver et al., 2016). Naopak tvrdá komunikácia, do ktorej nebol dospelávajúci zapojený a niesla sa len v duchu zákazov a príkazov, sa vo výskumoch ukázala ako neefektívna a nevedla k ústupu konzumácie alkoholu (Guilamo-Ramos et al., 2008; Kulbok et al., 2010; Maggi et al., 2014 in Carver et al., 2016). Ďalšou nefunkčnou stratégiou boli až príliš časté rozhovory o návykových látkach a neustále prízvukovanie, aby sa im dospelávajúci vyhýbali. Tie skôr viedli k tomu, že ich tínedžeri odignorovali a nepripisovali im žiadnu váhu. Aj v tomto prípade sa teda potvrdilo, že kvalita je dôležitejšia ako kvantita (Koning et al., 2014 in Carver et al., 2016).

Poskytovanie pravdivých informácií o rizikách užívania alkoholu a jeho vplyve na organizmus, je taktiež

dôležitou súčasťou vysoko kvalitného rozhovoru. Rodičia niekedy podceňujú záujem dieťaťa dozvedieť sa o alkohole viac (Sawyer et al., 2018). Ak však má dieťa dostatok informácií, zvyšujú sa jeho kompetencie robiť správne rozhodnutia.

Monitoring

Ďalším spôsobom, ako môžu rodičia preventívne pôsobiť na rizikové správanie svojich detí, je tzv. monitoring. Ide o aktívne správanie rodiča zamerané na sledovanie aktivít adolescenta, ktoré vykonáva mimo rodičovského dohľadu. Môžu to byť napr. stanovené pravidlá, systematická kontrola, prejavovaný záujem o život dospelávajúceho a jeho kamarátov, s ktorými trávi čas mimo domu. Výsledky výskumov (napr. Wellman et al., 2016; Bacikova-Sleskova, 2009; Abar et al., 2014 in Bačíková, Janovská & Orosová, 2019) dokazujú, že monitoring súvisí s nižšou mierou rizikového správania, akým je fajčenie a pitie alkoholu. Naopak dospelávajúci, ktorí boli svojimi rodičmi málo monitorovaní, začali s konzumáciou alkoholu už v ranom veku, mali sklon piť viac a objavila sa u nich vyššia pravdepodobnosť problémového pitia alkoholu (Beck et al., 2003; DiClemente et al., 2001 in Sheriff et al., 2008).

Vplyv rodičov verzus vplyv rovesníkov

Mnohí rodičia sú znepokojení možnými vplyvmi z vonkajšieho prostredia mimo domova, ako sú napr. médiá alebo tlak rovesníkov. Sú presvedčení, že kamaráti a rovesnícke skupiny v omnoho väčšej miere determinujú správanie súvisiace s konzumáciou alkoholu. Domnievajú sa, že dospelávajúci dajú skôr na slová svojich rovesníkov ako rodičov. Takéto presvedčenia nie sú zvlášť prekvapivé, nakoľko v období adolescencie skutočne dochádza k odklonu od rodičovského vplyvu a na dôležitosti naberajú rovesnícke a kamarátske vzťahy. Z týchto dôvodov mnohí rodičia rezignujú na snahu otvoriť túto tému so svojimi dospelávajúcimi deťmi. Avšak vzťah medzi vplyvom rodičov a vplyvom rovesníkov na pitie alkoholu je pomerne komplexný a nie je možné ho od seba úplne oddeliť. Rovesníci môžu oslabiť rodičovské pôsobenie, najmä ak je vzájomný vzťah medzi adolescentom a rodičom slabý. Naopak rodičia môžu ovplyvniť voľbu kamarátov, čo sa môže neskôr premietnuť do

postoja ku konzumácii alkoholu. Hoci rovesníci majú v tomto období ústredný vplyv, nemusia nevyhnutne negovať ten rodičovský. Výskumy naznačujú, že rodičia stále majú významné postavenie, a dokonca poukazujú na to, že dospelávajúci majú tendenciu napodobňovať konzumáciu alkoholu práve svojich rodičov (Sheriff et al., 2008).

Modelové správanie rodičov

Sheriff so svojimi kolegami (2008) uskutočnil výskum, v ktorom sa zameral na rozhovory s rodičmi dospelávajúcích detí vo veku 13-17 rokov. Rodičia v jeho výskumnej vzorke uvádzali, že ich deti majú plné povedomie o pití svojich rodičov. Zároveň však boli presvedčení, že ich vlastná konzumácia alkoholu nemá (alebo len vo veľmi malej miere) vplyv na správanie spojené s alkoholom u ich detí. Opak je však pravdou. Konzumácia alkoholu rodičmi zohráva dôležitú úlohu pri formovaní postojov dospelávajúcích k tomuto problému. Už teória sociálneho učenia naznačuje, že deti prirodzene napodobňujú správanie svojich rodičov. Navyše, rodičia, ktorí sa sami správajú rizikovo, často majú benevolentnejšie postoje

k pitiu alkoholu vo všeobecnosti. U adolescentov, ktorí percipovali istý súhlas rodičov s rizikovým správaním (napr. s fajčením alebo aj pitím alkoholu), bola vyššia pravdepodobnosť, že už s alkoholom experimentovali (Bačíková, Janovská & Orosová, 2019).

Účinnou prevenciou je byť pozitívnym príkladom. Ďalej je dôležité dospelávajúcim vysvetliť, že v niektorých situáciách je alkohol prirodzenou súčasťou života dospelých, avšak u detí konzumácia alkoholu nie je akceptovaná.

Z vyššie uvedeného je teda možné usúdiť, že rozumné pitie samotných rodičov, v kombinácii s kvalitnou a otvorenou komunikáciou a miernym rodičovským dohľadom, má vysoký pozitívny vplyv na konzumáciu alkoholu mladistvých a zníženie ďalších rizík (negatívnych dopadov) spojených s pitím alkoholu (Beinart et al., 2002; Foxcroft & Lowe, 1995; Newburn & Shiner, 2001 in Sheriff, 2008). Rodičia by však nemali zabúdať na najdôležitejšie posolstvo, ktoré je potrebné pri komunikácii o rizikovom správaní deťom odovzdať. Bez ohľadu na rozhodnutia dospelávajúcích, rodičia sú tu stále pre nich a poskytnú im pocit bezpečia, bez obáv z odmietnutia.

Téme komunikácie o alkohole s dospelávajúcimi **sa budeme podrobnejšie venovať v pripravovanom podcaste Nahlas o deťoch**, kde si povieme viac o úspešných stratégiách vedenia takéhoto rozhovoru.

Literatúra na vyžiadanie u [autorky](#).

Pozrite si zozrihy z našich
webinárov

Poradenské zariadenia
a školské podporné tímy

Pozrite si zozrihy z webinára zameraného na možnosti metodologickej podpory poradenského zariadenia školským podporným tímom, v jeho pôsobnosti, v súlade s koncepciou podporných úrovní 1. až 5. stupňa. Naši lektori sa opierali o svoje bohaté skúsenosti z koordinácie školských podporných tímov v okrese Bratislava III. Ak ste sa ho nemohli zúčastniť, môžete si ho [pozrieť TU](#).

Posilňujúce techniky
zamerané na rolu
kariérového poradcu -
Ako sa napojiť na svoje
zdroje a zvládnuť svoje
neistoty

Online workshop je zameraný na mapovanie a prepájanie sa so svojimi zdrojmi, ktoré podporujú zvládanie života kariérového poradcu. Vedomé využívanie zdrojov nám dodá potrebnú energiu pre vyrovnávanie sa s pochybnosťami. Workshop prinesie priestor venovať sa sám sebe a prepojiť sa so svojimi silnými stránkami. Zároveň si účastníci zažijú prácu s vnútorným kritikom cez komix, užitočnú pri spracovaní neistôt. Ak ste sa workshopu nemohli zúčastniť, môžete si ho [pozrieť TU](#).

Vypočujte si podcasty — NAHLAS O DEŤOCH

Prečo deti úmyselne užívajú lieky?

V posledných týždňoch bijú na poplach pediatri. Podľa nich stúpa počet detí, ktoré sa otrávil liekmi. Fakt, že ide o takzvanú „paracetamolovú výzvu“ na internete, sa síce nepotvrdil, detských otráv liekmi je však skutočne viac. [Diskutujeme](#) so psychologičkou Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie Evou Smikovou.

Zapísali ste dieťa do školy?

Viacerí rodičia riešia v týchto dňoch zápisy do základných škôl. Aký je rozdiel medzi školskou zrelosťou a školskou pripravenosťou? A je možné požiadať opäť o odklad školskej dochádzky? [Odpovedá](#) psychologička Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, PhDr. Eva Smiková, PhD.

Zastavte sa s nami

odborne
NA SLOVÍČKO

Spolupráca školského podporného tímu

V [podcaste](#) sa zameriame sa na spoluprácu školského podporného tímu. S našimi hosťami budeme hovoriť o tom, ako takáto spolupráca môže vyzeráť v praxi a kto je v spolupráci školského podporného tímu pri podpore dieťaťa dôležitý. V štúdiu máme opäť našu hostku Zuzanu Krnáčovú – liečebnú pedagogičku a artepšychoterapeutku a špeciálneho pedagóga, učiteľa a psychológa Viktora Križa. Zuzana Krnáčová aktuálne pracuje vo VÚDPaP ako interná expertka v rámci národného projektu „[Štandardy](#)“ a Viktor Križ spolupracuje s VÚDPaP ako externý expert v rámci národného projektu „[Štandardy](#)“, ako i národného projektu „[Usmerňovať pre prax](#)“.

Komplexné prípady a komplexné situácie v práci školského podporného tímu

Vypočujte si posledný diel [podcastu](#) zo série, ktorú sme venovali téme školského podporného tímu, s našimi dvomi hosťami - Zuzanou Krnáčovou a s Viktorom Križom. Tentoraz budeme hovoriť o komplexných prípadoch a komplexných situáciách v práci školského podporného tímu. Blížšie sa pozrieme na to, ako môže školský podporný tím pristupovať k rôznym, často i k zložitým situáciám v živote detí a dotkneme sa aj otázok, ktoré súvisia so psychohygienou členov školského podporného tímu.

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Evalvácia školského podporného tímu

Podcastom nadviážeme na predošlú sériu podcastov, v ktorej sme sa v niekoľkých častiach venovali téme školských podporných tímov. S našimi dvoma hosťami - so psychologičkou a lektorkou mäkkých zručností Karolínou Kurnickou a so psychológom a rovnako lektorom mäkkých zručností Romanom Kurnickým budeme bližšie hovoriť o evalvácii školského podporného tímu. Naši hostia nám priblížia, z čoho vychádza potreba evalvácie školského podporného tímu. Tiež sa pozrieme na to, aké metódy, techniky, spôsoby, či schémy môžeme pri sebahodnotení činnosti školského podporného tímu využívať a ako môže konštruktívna spätná väzba vyzeráť v praxi. Obaja naši hostia aktuálne spolupracujú s VÚDPaP ako externí lektori.

Prečo by odborní zamestnanci mali vedieť o rodových stereotypoch vo výchovno-vzdelávacom procese?

Podcastom otvoríme sériu viacerých podcastov, v ktorých budeme venovať pozornosť výskumným výstupom VÚDPaP, ako i rôznym témam, ktorým sa venujú výskumní pracovníci pôsobiaci vo VÚDPaP-e i mimo neho, ako je to aj v prípade tohto dielu podcastu. O téme rodových stereotypov vo výchovno-vzdelávacom procese nám na úvod povie psychologička Alena Kopányiová, ktorá pracuje vo VÚDPaP viac ako 20 rokov a aktuálne vedie Úsek výskumu a metodického usmerňovania. Ďalej sa o tejto téme budeme rozprávať so psychologičkou Nikoletou Kuglerovou, ktorá aktuálne pôsobí vo VÚDPaP ako výskumná pracovníčka. Vo výskume pôsobí v rámci tém minorít (obzvlášť queer ľudí), stereotypov a predsudkov, diskriminácie, súcitu a sebasúcitu.

**USMERŇOVAŤ
PRE PRAX**

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Zaujalo nás...

Ďalší workshop projektu
„Make the difference“

O projekte „Make the difference“ sme vás informovali v marcovom newsletteri, teraz prichádza s informáciou o jeho ďalších zaujímavých aktivitách.

V dňoch 5. - 7. apríla 2022 sa v portugalskej Coimbre stretlo 47 účastníkov z partnerských organizácií (SR zastúpená OZ Prevencia V&P v spolupráci s VÚDPaP), ktoré sa zaoberajú prevenciou závislostí, sociálnymi službami, starostlivosťou o deti a mládež, na druhom workshope projektu, financovaného Európskou úniou, s názvom „Make the difference“. Realizácia workshopu v polovici riešenia projektu sa zamerala na spoluprácu rôznych systémov pomoci deťom, ktoré žijú v rodinách, ohrozených užívaním alkoholu, resp. jeden alebo obaja rodičia sú na alkohole závislí.

Cieľom workshopu bola výmena medzinárodných skúseností a plánovanie odbornej spolupráce rôznych organizácií, inštitúcií v rámci jednotlivých krajín. Corina Giacomello a Mabileau Florence z Pompidou Group Rady Európy predniesli príspevok, v ktorom predstavili nedávno zverejnenú správu „Deti, ktorých rodičia užívajú drogy - postupy a odporúčania“. Správa reflektuje tému, ktorej sa doteraz nevenovala dostatočná pozornosť a zdôrazňuje, že vplyv užívania návykových látok rodičmi sa odráža vo výsledkoch vývinu detí a v ich každodennom živote. Postupy a odporúčania v Správe riešia potreby detí ako nositeľov ľudských práv a majú zabezpečiť, aby deti vyrastali v zdravom a chránenom prostredí.

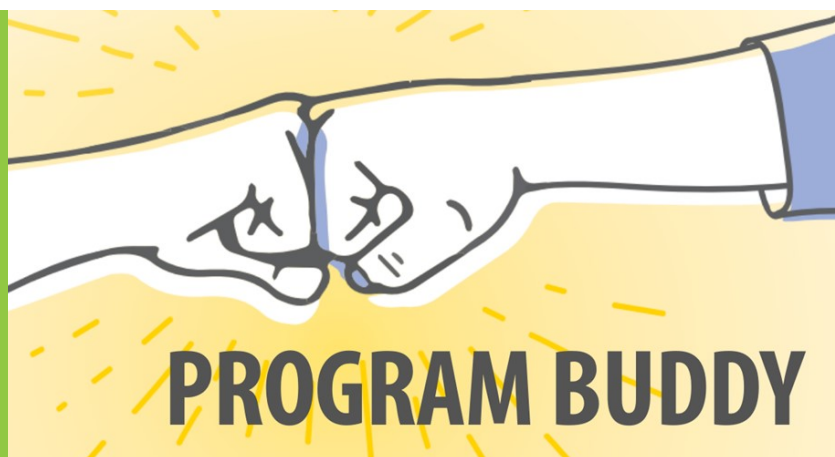
Správu si môžete [prečítať TU](#).

V kontexte poskytovania odborných poradenských služieb pre deti, medzi ktorými sú aj deti z rodín s abúзом alkoholu, projekt komunikuje dôležitosť podporovať rolu rodiča, spolu s podporou jeho motivácie liečiť sa zo závislosti.

Štátny pedagogický ústav
v spolupráci so Žiackym poradným
výborom predstavujú program
BUDDY

Nový program BUDDY vznikol z iniciatívy žiakov a študentov v Žiackom poradnom výbore, ktorí sa chceli aktívne pričiniť o lepšiu a rýchlejšiu integráciu nových spolužiakov a spolužiačok z Ukrajiny.

Odborníci zo Štátneho pedagogického ústavu pripravili metodiku a ďalšie dokumenty a formuláre, ktoré môžu školám pomôcť v realizácii takejto formy podpory. V časti materiálov určených pre žiakov a študentov sú návody, nápady a tipy, ako byť tým správnym buddym pre nového spolužiaka. Nachádzajú sa tu aj informácie o forme stretávania a úlohách buddyho - „rovesníckeho sprievodcu“.

Štruktúru a priebeh programu si môže škola upraviť podľa svojich individuálnych potrieb a kapacít. Program je dobrovoľný a slúži ako doplnok k aktivitám na školách, kde sa začleňujú deti z Ukrajiny. Návody však môžu slúžiť ako pomôcka aj pri procese adaptácie ďalších detí cudzincov, ktorých rodiny prichádzajú na Slovensko z iných krajín. Viac informácií [nájdete TU](#).

Knižné novinky

Bez nástrah online

Autori: Marek Madro, Zuzana Juránková
IPčko, 2022

Bez nástrah online ponúka rodičom, učiteľom, vychovávateľom a všetkým, ktorí pracujú s deťmi a mladými ľuďmi, pomoc a sprevádzanie prostredím internetu, s cieľom naplno využívať jeho potenciál a nástroje na predchádzanie rizikám. Podporuje a povzbudzuje rodičov k tomu, aby sa pre nich a ich deti internet stal bezpečným miestom plným zábavných, zmysluplných objavov, či priestorom, v ktorom môžeme nájsť inšpirujúce veci, ľudí so spoločnými záujmami, aj aktivity, ktoré nadchnú i v offline svete. Sprievodca bezpečným internetom dodáva istotu rodičom, ktorí pri spoznávaní internetu, sociálnych sietí a tém, ktoré sa s internetom spájajú, podajú deťom a mladým ľuďom pomocnú ruku a ukážu im, že so správnymi nástrojmi a nastaveniami môže byť aj tento svet skutočne bez nástrah.

02 4342 0973

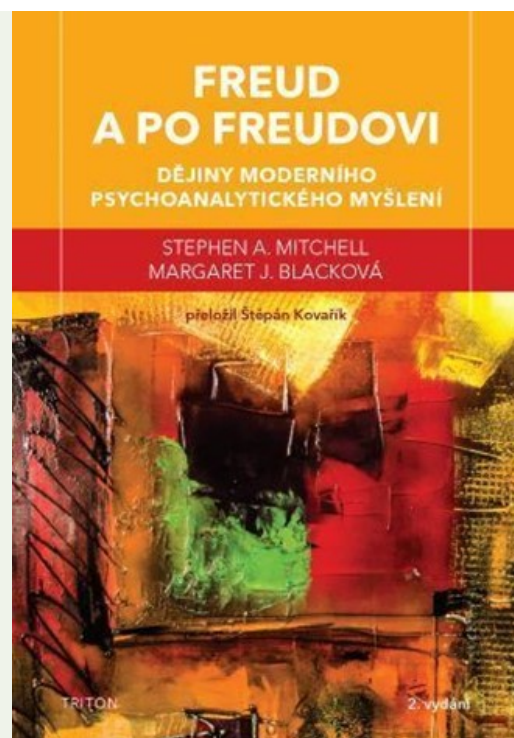
sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Freud a po Freudovi

Autori: Stephen A. Mitchell, Margaret J. Blacková
Triton, 2022

Freudom vytvorené pojmy sa stali súčasťou nášho psychologického slovníka: nevedomé myšlienky a pocity, konflikty, význam snov, senzualita detstva. Za posledných päťdesiat rokov sa však psychoanalytické myslenie masívne rozšírilo a prekonalo zásadné zmeny. Kniha nám predkladá psychoanalytické myslenie a práce, ktoré boli napísané po Freudovi. Vďaka veľkému množstvu kazuistík obsiahnutých v tejto sviežim jazykom a bez odborného žargónu napísanej knihe, sú nám moderné psychoanalytické myšlienky zrozumiteľne sprístupnené.

Sledujte nás.

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava